

Ekonomik Demokrasi

Anarşist Ekonomi Tartışmaları (3)

Takis Fotopoulos

31.05.2016

İçindekiler

Kapsayıcı Demokrasinin bir parçası olarak Ekonomik Demokrasi	5
Takis Fotopoulos:	5
Kapsayıcı Demokrasi:	5
A) Oligarşik yapıya sahip kurumsallaşmış hiçbir ekonomik süreç yoktur. . .	6
B) Eşit olmayan ekonomik güç ilişkileri içeren kurumsallaşmış hiçbir ekonomik yapı yoktur	6
Demokratik Planlama ve Ekonomik Demokrasi	8
Demokratik Planlama Nasıl çalışır	11
Sonuç	12

Kapsayıcı Demokrasi Hareketi, siyaset felsefecisi ve ekonomist Takis Fotopoulos'un 90'ların sonuna doğru geliştirmeye başladığı bir fikirdi. Klasik demokrasiyi, liberter sosyalizm ve yeni toplumsal hareketlerdeki radikal akımları sentezleyerek oluşturduğu model, Fotopoulos'un önemle üzerinde durduğu bir durumdan yola çıkılarak oluşturulmuş; çok boyutlu kriz. Fotopoulos'un modeli, sadece ekonomik değil, aynı zamanda ekolojik, sosyal, kültürel ve siyasi krizlere de bir yanıt olabilme özelliği taşıyor. Fotopoulos'un modeli, devletsiz, piyasasız ve parasız bir ekonomi modeli. Kapsayıcı Demokrasi'nin yapılanmasında bu tarz bir ekonomik model elzem olsa da, ekolojik ve toplumsal alana ilişkin demokrasi yansımaları olmadan modelin işleminin olanaksızlığı Fotopoulos tarafından özellikle üzerinde durulan bir konu.

Anarşist Ekonomi Tartışmaları'nda yayınlayacağımız bu yazı, Fotopoulos'un Market Ekonomisi ve Devletçi Planlama Üzerine: Konfederal Kapsayıcı Demokrasinin Bir Parçası Olarak Demokratik Planlamaya Doğru makalesinden çevrilmiş bölümlerden oluşmaktadır. Yazının tamamını okumak Fotopoulos'un modelini iyi kavramak açısından önem taşısa da, en başta gazetede bu tartışmalara ayırdığımız yerin sınırlı olması nedeniyle Kapsayıcı Demokrasi modelinin detaylarını çeviri yazısına dahil etmedik. Öte yandan, çevirilen bölümlerin seçiminde daha önceki yazılar göz önünde bulundurularak, aynı kaygıları karşılayacak metinlerin çevrilmesi üzerinde hem fikir olduk.

Tekrar belirtmek de yarar var, Fotopoulos'un modelini iyi kavramak adına makalenin tamamını okumak önemlidir. Hatta 90'ların sonlarından itibaren yayınlanmaya başlayan yazıların tamamını okumak, Kapsayıcı Demokrasi'nin detaylı bir değerlendirmesini yapabilmek için önemlidir. Bu tarz bir değerlendirmeyi yapacağımız başka bir mecrada, burada giriş mahiyetinde bulunan ve verimli tartışmalara yol açacak tüm modellerin daha detaylı bir irdelemesi zaten yapılacaktır.

Aşağıda okuyacağımız metin Das Argument dergisinin isteği üzerine kaleme alınmışsa da derginin politik sansür girişimi karşısında yazar tarafından geri çevrilmiştir. Orijinal metnin girişinde bu sansür girişimi de anlatılmaktadır.

Kapsayıcı Demokrasinin bir parçası olarak Ekonomik Demokrasi

Kapsayıcı demokrasiyi tanımlamanın verimli bir yolu, topluma ilişkin iki ana alanın, kamusal ve özel alanların farklarını göstermektir. Bunlara, doğa ile toplumsal alanların ilişkilerini içeren “ekolojik alanı” da ekleyebiliriz. Bu anlayışa göre kamusal alan, cumhuriyetçi ya da demokratik projenin birçok destekçisinin (Hannah Arendt, Cornelius Castoriadis’i “Castoriadis”, Murray Bookchin, “Bookchin” ciler ve diğerleri) aksine sadece politik alanı değil, ekonomik alanı ve ‘toplumsal’ alanı da kapsar; diğer bir deyişle kamusal alan, insanların kararları kolektif ve demokratik alabilecekleri tüm faaliyet alanlarını kapsar. Politik alan, politik karar alma alanı olarak, yani politik gücün uygulandığı alan olarak tanımlanır. Ekonomik alan, ekonomik karar alma alanı olarak, yani herhangi bir kıtlık toplumunun yapmak zorunda olduğu bir çok ekonomik seçim karşısında ekonomik gücün uygulandığı alan olarak tanımlanır. Son olarak, toplumsal alan, iş yerinde, eğitimde ve demokratik toplumun diğer tüm ekonomik ya da kültürel kurumlarının içinde, kararların alındığı alan olarak tanımlanır.

Takis Fotopoulos:

Kapsayıcı Demokrasi hareketini başlatan siyaset felsefecisi ve ekonomist. “Democracy&Nature” yi takiben “The International Journal of Inclusive Democracy” nin editörlüğünü yapmaktadır. Kapsayıcı demokrasi projesinin temellerini attığı “Towards An Inclusive Democracy” kitabının yazarıdır. 1968’ de Londra’da öğrenci isyanında aktif rol almış, cunta döneminde yunan devrimci sol hareketinde yer almıştır.

Buradaki gibi geleneksel kamu alanını ekonomik, ekolojik ve “toplumsal” alanları içine alacak şekilde genişletmek, Kapsayıcı Demokrasi’nin vazgeçilmez bir ögesidir. Buna bağlı olarak, Kapsayıcı Demokrasi’yi oluşturan dört ana ögeyi ayırabiliriz: Politik, ekonomik, “toplumsal alanda demokrasi” ve ekolojik demokrasi. İlk üç öge sırasıyla politik, ekonomik ve toplumsal gücün eşit dağılımına yönelik kurumsal çerçeveyi; diğer bir deyişle insanın insan üzerindeki tahakkümünü etkili bir şekilde ortadan kaldırmaya yönelik sistemi oluşturur. Benzer şekilde, ekolojik demokrasi doğal dünyayı tahakküm altına alacak herhangi bir girişimi saf dışı bırakmaya yönelik kurumsal yapı olarak, diğer bir deyişle amacı insanları ve doğayı bütünleştirmek olan sistem olarak tanımlanır.

Kapsayıcı Demokrasi:

Doğrudan demokrasiyi, devletsiz, parasız ve pazarsız bir ekonomi olan ekonomik demokrasiyi, öz-yönetimi (toplumsal alanda demokrasi) ve ekolojik demokrasiyi amaçlayan politik teori ve politik proje. Açıkça anarşist bir proje olmasa da, savunduğu kavramlar nedeniyle kimi yorumcuların anarşist olarak sınıfladığı bir harekettir.

Kısacası Kapsayıcı Demokrasi, toplumu ekonomi, politika ve doğa ile bütünleştiren bir toplumsal örgütlenme biçimidir. Kapsayıcı Demokrasi kavramı iki ana tarihi geleneğin, klasik demokratik ve sosyalist geleneklerin sentezinden türetilmiştir ancak radikal yeşil, feminist ve Güneydeki liberter hareketleri de kapsar. KD projesinin sorunsalı dahilinde, yeni binyıla girerken dünyanın çok boyutlu bir kriz (ekonomik, ekolojik, toplumsal, kültürel ve politik) ile karşı karşıya olduğu ve krize neden olan şeyin son birkaç

yüzyılda pazar ekonomisi, temsili “demokrasi” ve bunlara bağlı hiyerarşik yapıların yerleşmesi sonucunda gücün çeşitli elitlerin elinde yoğunlaşması olduğu varsayılır. Bu bağlamda gücün her seviyede eşit dağılımını gerektiren kapsayıcı demokrasi bir ütopya (olumsuz anlamıyla) değil, bilakis belki de mevcut krizden çıkışın tek yoludur.

Şimdi Kapsayıcı Demokrasi'nin parçası olan ekonomik demokrasiye gelelim. Politik demokrasiyi halkın (demos*) politik alandaki hakimiyeti olarak tanımlarsak, ki bu politik gücün eşit dağılımı biçiminde politik eşitliğin varlığı anlamına gelir, ekonomik demokrasi de aynı şekilde halkın ekonomik alandaki hakimiyeti olarak tanımlanabilir, ve bu da ekonomik gücün eşit dağılımı biçiminde ekonomik eşitliğin varlığı anlamına gelir. Burada demostan bahsediyoruz; devletten değil, çünkü devletin varlığı halkın politik ve ekonomik sürecin dışında olması demektir. Dolayısıyla ekonomik demokrasi toplumla ekonominin bütünleşmesini kurumsallaştıran tüm toplumsal sistemlerle ilgilidir. Bu demektir ki en nihayetinde demos, ekonomik süreci üretim araçlarına “halkça sahip” olduğu kurumsal çerçeve içerisinde yönetir.

Daha dar bir anlayışta ise, ekonomik demokrasi sosyo ekonomik farklılıkların en aza indirilmesini kurumsallaştıran tüm toplumsal sistemlerle de ilgilidir. Bu sistemler bilhassa özel mülkiyetin ve dolayısıyla gelirin ve zenginliğin dağılımındaki eşitsizliklerle ilgilidir. Tarihsel olarak sosyalistlerin ekonomik demokrasiyi kurma çabaları bu dar anlayış ile yapılmıştır. Bu yüzden, politik demokrasinin kurumsallaşmasından farklı olarak, yukarıda tanımlanan geniş anlayışla kurumsallaşan bir ekonomik demokrasi örneği hiçbir zaman olmamıştır. Başka bir deyişle, gelir ve zenginliğin dağılımındaki eşitsizliğin derecesini azaltmaya dönük sosyalist girişimler başarılı olduğunda bile, ekonomik gücün eşit dağıldığı bir sistemi kurmaya yönelik anlamlı girişimlerle hiç ilgilenmediler. Pazar ekonomisinin yükselişinden sonra oluşan toplum tipinde ekonomi ciddi biçimde özel alandan Hannah Arendt'in “toplumsal alan” dediği, ulus devletin de ait olduğu alana kaydığı halde durum böyledir. Fakat tam da bu kayma nedeniyle, ekonomik güç sorusuna değinmeden demokrasiden bahsetmek abestir. Diğer bir deyişle bugün ekonomik gücün eşit paylaşımına dayanmadan politik gücün eşit paylaşımından bahsetmek anlamsızdır.

Bu yüzden daha önce verilen politik demokrasi tanımına dayanarak bir toplumun ekonomik demokrasiye sahip olması için aşağıdaki koşulların sağlanması gerekir:

A) Oligarşik yapıya sahip kurumsallaşmış hiçbir ekonomik süreç yoktur.

Bu demektir ki, işyeri ve ev seviyesindeki “mikro” ekonomik kararlar ilgili üretim ve tüketim birimlerinin alınmasına karşın bütün “makro” ekonomik kararlar, yani ekonominin bir bütün olarak çalıştırılması ile ilgili kararlar (toplam üretim, tüketim ve yatırım seviyeleri, ilgili iş ve serbest zaman miktarları, kullanılacak teknolojiler, vb.) halk tarafından kolektif ve doğrudan (vekilsiz) alınır ve bu kararlar demokratik bir planlama süreci aracılığıyla uygulanır.

B) Eşit olmayan ekonomik güç ilişkileri içeren kurumsallaşmış hiçbir ekonomik yapı yoktur

Dolayısıyla herhangi bir gelir eşitsizliği, bireysel düzeyde fazladan gönüllü çalışmanın sonucudur. Temel ihtiyaçların karşılanması için toplumun gücü yeten her bireyinden beklenen işin ötesinde yapılan bu fazladan çalışma sadece fazladan tüketime izin verir çünkü bireysel kapital birikimi mümkün değildir ve fazladan çalışma ile elde edilen herhangi bir zenginlik miras alınmaz.

Böylelikle ekonominin halkça sahipliği demokratik mülkiyet için gerekli ekonomik yapıyı oluştururken bireylerin ekonomik kararlara doğrudan katılımı ekonomik süreçlerin kapsamlı demokratik yönetimi için gerekli çerçeveyi sağlar.

Böylelikle demos, ekonomik hayatın sahici bir birimi olur çünkü bugün üretken kaynakların hem mülkiyeti hem de yönetimi yerel seviyede düzenlenmeden ekonomik demokrasi elde edilemez. Böylelikle diğer ekonomik demokrasi tanımlarının aksine burada verilen tanım ekonomik gücün açıkça reddedilmesini

içerir ve ekonomik alanda halkın hakimiyetini gerektirir. Bu anlayışta ekonomik demokrasi, doğrudan demokrasinin ve genelde Kapsayıcı Demokrasinin hem temeli hem de tamamlayıcısıdır.

Demokratik Planlama ve Ekonomik Demokrasi

Ekonomik demokrasi için gerekli koşulları incelediğimizde bunların demokratik planlama ile birbirine bağlı olduğunu açıkça görebiliriz. Buna bağlı olarak ekonomik demokrasinin uygulanabilmesi için üç ana ön koşulun sağlanması gerekir:

- 1-Halkça kendine dayanma,
yani demos merkezli kendine dayanma,
- 2-Üretken kaynakların halkça sahipliği
(ki bu da demosun üretim ve paylaşım araçlarına kolektif olarak, yani doğrudan sahip olması ve yönetmesi demektir)
- 3-Kaynakların konfederal paylaşımı.

Kendine dayanma burada kendine yeterlilikten çok otonomi anlamındadır. Kendine yeterlik bugünün koşullarında ne mümkün, ne de istenen bir şeydir. Bu yüzden kendine dayanma yerel zenginliklerin ve enerji kaynaklarının en üst düzeyde kullanılmasını gerektirse de, mutlak özerklik ile karıştırılmaması ve her zaman konfederalizm bağlamında görülmesi gerekir. Bugün ekonominin ve toplumun doğrudan demokratik yönetimi sadece yüksek oranda merkezsizleşmiş bir toplumda mümkündür. Bu yüzden açıktır ki politik ve ekonomik otonomi için gerek koşul kendine dayanmadır. Fakat kendine dayanmayı gerekli kılan tek şey kendi meselelerimize tekrardan hakim olabilmek için istenen otonomi değildir. Kendine dayanma aynı zamanda günümüz küreselleşme çağında zirvesine ulaşan karşıt yöndeki tarihsel eğilimin makro ekonomik, kültürel, çevresel ve toplumsal seviyelerdeki önemli olumsuz etkileri nedeniyle gerekli hale gelir. Makro ekonomik seviyede, tüm dünyada milyarlarca insan (kendine dayanmaktan uzaklaştıkları anda kaderlerini mutlak olarak kontrol eden) pazar güçleri tarafından işsizlik, yoksulluk ve hatta açlığa mahkum edildi. Kendine dayanmaktan uzaklaşmak kültürel seviyede, toplumsal bağların kopmasına ve halkları hatta bütün halde kültürleri birleştiren değerlerin yok olmasına yol açtı.

Kendine dayanmadan uzaklaşmak çevresel düzeyde, günlük işleyişi malların ve insanların uzak mesafelere taşınmasına dayalı bir sistemin saçmalığına ve bu devasa hareketin yarattığı çevresel etkiye yol açtı. Bu yüzden aşırı üretim ve aşırı tüketim süreci günümüzde hem ekolojik tehdidin ana sebebi hem de “büyüme ekonomisi”nin ana etkisidir. Bu süreci tersine çevirmenin tek yolu toplulukların kendine dayalı olmasıdır.

Pazarın değerleri, rekabetçilik ve bireycilik, toplumun dayanışma ve elbirliği değerlerinin yerini alarak insanları pasif yurttaşlara, aslında daha çok tüketicilere dönüştürdü.

Bu süreçte gereken radikal merkezsizleşme (ilk başta sadece kurumsal olabilir, fiziksel olmayabilir) aslında tarihsel olarak İlerlemeyi ekonomik büyüme ve verimlilik ile tanımlayan gelişme tarzının tersine çevrilmesini gerektirir. Aslında bugün pazar ekonomisinin uluslararası niteliğinin bir parçası olarak bir çeşit merkezsizleşme zaten gerçekleşiyor ama bu ekonomik değil sadece fiziksel merkezsizleşme çünkü ekonomik güç hala metropol merkezlerinde. Neo liberal aşamanın bizzat kendi dinamiği, ki pazarları devletçi parlatma aşamasında devletin koyduğu “engeller” den kurtarma sürecidir, ekonomik gücün metropol merkezlerinde daha da yoğunlaşmasına yol açtı. Bu da basitçe üretim sürecinin bir kısmını Doğunun düşük maliyetli ‘cennet’lerine (Çin,¹ Hindistan, vb.) aktardı. Diğer yandan kendine dayanan merkezsizleşme yalnızca ekonomik olarak kendine dayalı halkların (demos) yatay birbirine bağımlılığı

---

¹ T. Fotopoulos, “Is sustainable development compatible with present globalisation? The Chinese Case”. T. Fotopoulos, “Sürdürülebilir gelişme mevcut küreselleşme ile uyumlu mu? Çin Örneği”.

üzerine kurulabilir. Bu yüzden konfedere demoslar arasındaki ekonomik ilişkiler bugünkü hakimiyet ve bağımlılık ilişkileri yerine kolektif dayanışma bağlamında ve karşılıklı kendine dayanmayı genişletecek şekilde yapılmalıdır. Bu da sadece konfederal demokratik planlama süreci ile elde edilebilir.

Aynı şekilde üretken kaynakların halkça sahipliğini demokratik planlamanın tamamlaması gerektiği gösterilebilir.

Kapsayıcı Demokrasi, demokrasinin klasik tanımını başlangıç noktası olarak alıp onu doğrudan politik demokrasi ve (pazar ekonomisi ve devlet planlamasının sınırlarının ötesinde) ekonomik demokrasi ile olduğu kadar toplumsal alandaki demokrasi ve ekolojik demokrasiye dayanarak ifade eden yeni bir demokrasi kavrayışıdır.

Üretken kaynakların özel mülkiyeti, bir pazar sistemi ile birlikte olup olmamasından bağımsız olarak kaynakların genel çıkarlar yerine belirli çıkarlara (kapitalistlerin, hissedarların, yöneticilerin ve/veya çalışanların çıkarlarına) hizmet edecek şekilde yönetilmesi demektir.

Sosyalist mülkiyet sistemi ise üretim araçlarının “toplumsal mülkiyeti” demektir ve bir pazar ya da planlama sistemi ile birlikte var olabilir. Tarihsel olarak iki ana biçim almıştır, ulusallaştırılmış işletmeler ve kolektifleştirilmiş özyönetimli işletmeler.

Ulusallaştırılmış işletmelerde mülkiyet ile yönetim arasında gerçek bir ayrılık vardır. Biçimsel olarak mülkiyet toplumun tamamına ait olsa da, pratikte üretimin yönetimi ya teknokrat elitlere (pazar ekonomisi sisteminde) ya da bürokrat elitlere (planlama sisteminde) bırakılır ve tüm önemli ekonomik kararları bunlar alır.

Kolektifleştirilmiş özyönetimli işletmelerde mülkiyet tamamen ya da kısmen işletmenin işçilerine/çalışanlarına aittir. Böyle özyönetimli işletmeler ile ilgili ana sorun, bunların birbirinden ve toplumun tamamından bağımsızlaştıkça demostaki bireylerin genel çıkarlarından ziyade çalışanların çıkarlarını sağlamaya eğilimli olmalarıdır. Ayrıca, rekabetçi bir dünyada ayakta kalabilmek için çoğu zaman kapitalist şirketlerin (yabancılaştıran, çevreye zararlı ve emek arttıran, vb.) üretim yöntemlerini kullanmak zorundadırlar. Dahası, kolektifleştirilmiş özyönetimli şirketler çoğu zaman, tıpkı kapitalist şirketlerin kendi aralarında yaptığı gibi üretken kaynaklar (doğal, emek, vb.) için birbirleriyle rekabet ederler. Son olarak böyle özyönetim biçimleri birey olarak işçinin otonomisini güvenceye alamaz. Dolayısıyla sendikalistler ve yeşil hareketin bir kısmı tarafından desteklenen bazı biçimleri, işletme dahilinde demokratik yöntemleri geliştirse de, genel olarak ya da toplumun tamamı için demokrasiyi geliştirecek hiçbir katkı sağlamazlar. Sonuçta bu özyönetim biçimleri, Bookchin’in gözlemlediği gibi, çoğunlukla “işçilerin rızasıyla sömürgeci üretimi”² temsil eder çünkü fabrikanın despotluğundan ve rasyonel emekten bağımsızlığı garanti etmezler.

Bu yüzden ekonomik demokrasinin, demokratik mülkiyeti ve üretken kaynakların demokratik yönetimini güvence altına alan, başka tipte bir toplumsal mülkiyet gerektirdiği ve bunu sağlayabilecek tek mülkiyet biçiminin halkça sahiplik olduğu açıktır.

Daha başlarken açıkça, ekonomik demokrasi için üretken kaynakların demokratik mülkiyetini ve yönetimini güvence altına alan, daha farklı tipte bir toplumsal mülkiyet gerektiğini ve bu ikisini ne özel mülkiyetin ne de sosyalist mülkiyet sisteminin güvenceye alamadığını görebiliriz.

Bu mülkiyet tipi ekonominin politizasyonuna ☒ekonomi ve politikanın gerçek sentezine☒yol açar. Dahası bu çerçeve tanım gereği mülkiyetin yönetimden herhangi bir şekilde ayrılmasını reddeder ve genel çıkarların gözetilmesini güvence altına alır. Bunun nedeni ekonomik karar oluşturma sürecini halk meclisleri ile halkın tamamının yürütmesidir. Burada insanlar tüm halkı etkileyen temel makro ekonomik kararları, uğraşlara yönelik gruplar (işçiler, teknisyenler, mühendisler, çiftçiler, vb.) olarak değil, birey olarak alırlar. Aynı zamanda iş yerindeki insanlar, halk kararlarına birey olarak katılıp genel planlama hedeflerini belirlemenin dışında işçiler olarak (yukarıda bahsedilen genel anlamda uğraşlara yönelik gruplar içinde) ilgili iş yeri meclislerine de katılarak Demokratik Planı değiştirme/uygulama

² Murray Bookchin’xe “Bookchin”, “Municipalization: Community Ownership of the Economy,” Green Perspectives (Feb. 1986). Murray Bookchin’xe “Bookchin”, “Yerelleştirme: Toplumun Ekonomiye Sahip Olması,” Yeşil Perspektifler (Şubat 1986). Beyond the Market Economy and Statist Planning: Towards Democratic Planning as part of a Confederal Inclusive Democracy http://www.inclusivedemocracy.org/journal/vol6/vol6_no2_takis_beyond_market_economy_and_statist_planning.htm

sürecine ve kendi iş yerlerinin yönetimine dahil olurlar. Bu yüzden demokratik planlama süreci demos meclisleri ve iş yeri meclisleri arasındaki sürekli bir bilgi akışı sürecidir.

Demokratik Planlama Nasıl çalışır

Ekonomik demokrasinin ön koşullarından sonuncusu ile ilgili olarak, yani kaynakların konfederal paylaşımında, temel alınan ana varsayımlar şöyledir:

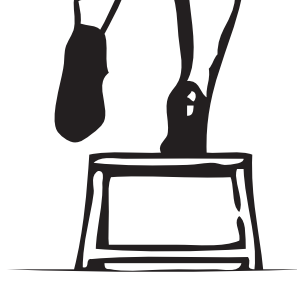
- Her bir kendine dayanan demosun nihai politika yapan karar organı demos meclisidir, yani halkın meclisi.
- Demoslar görevlendirilmiş, geri çağırabilen ve (muhtemelen) dönüşümlü vekillerden oluşan bölgesel ve konfederal meclisler ile koordine edilirler. Bunların işlevi demos meclislerinde oluşturulan politikaları uygulamak ve koordine etmektir ve bu yüzden temsili “demokrasi” sistemindeki temsilciler gibi politika yapıcı değil uygulayıcıdır.
- Üretken kaynaklar her bir demosa aittir ve her bir üretim ünitesi (demos işletmesi) çalışanlara bir anlaşma yapılarak devredilir.
- Kapsayıcı Demokrasideki bütün üretim demos işletmelerinde yapılır, yani demosun sahip olduğu ve bireylere anlaşma ile devredilen işletmelerde. Demos işletmelerinin genel yönetimi iş yeri meclislerinde yapılır. Bu meclisler hem ‘toplumsal alandaki demokrasi’yi işleten hem de demokratik planlama sürecindeki rolleri düşünüldüğünde, ekonomik demokrasinin temel bileşeni olan kurumlardır. Bu yüzden iş yeri meclisleri, demos meclisleri ile birlikte Kapsayıcı Demokrasinin çekirdeğini oluştururlar. Demos işletmelerinin günlük çalışması iş yeri meclisinin atadığı bir denetleyici kurul tarafından yapılabilir. Bu kurul uzmanlığı olan personeli içerebilir ve dolaylı olarak demos meclisi tarafından yönetilmesinin yanı sıra, üyeleri iş yeri meclisi tarafından her an geri çekilebilir.
- Son olarak, üretimin amacı kendi başına büyüme değil, demosun temel ihtiyaçlarını ve demos üyelerinin talep ettikleri ve uğruna daha fazla çalışmayı kabul ettikleri temel olmayan ihtiyaçları karılamaktır.

Sonuç

Yukarıdaki analizde açıkça görülüyor ki, temel ihtiyaçları karşılamak ve seçme zgrlgn güvenceye almak Őeklindeki ikili amaç, burada önerilen demokratik planlama ve yapay ‘‘pazar’’ birleşimi* gibi kolektif ve bireysel karar oluşturmanın bir sentezini gerektiriyor. Bu önemli çünkü önerilen sistem, üreten ve tkten bireylerin gerçek zynetimini ve seçme zgrlgn güvence altına alabildiği için Parecon gibi geniş çapta desteklenen modellerin aksine toplumu ekonomi ile tekrardan btnleştirebilir. Kıt kaynakların paylaşılması için sadece planlamaya dayanan o tip alternatif modellerin bürokratik tarzı buna izin vermez. Daha da önemlisi öyle modeller rasyonel bir ekonominin başarısı için temel kriter olan tüm bireyler için temel ihtiyaçları bile güvenceye alamaz çünkü emeğin karşılığı sadece emek gücüne bağlıdır, KD projesindeki gibi aynı zamanda ihtiyaca bağlı deildir. Son olarak KD modeli řu önemli noktayı vurgular: kaynakların kıt olmadığı efsanevi aşamaya bir gün ulaşsak bile doyum sağlayıcılar, ekolojik uyumluluk vb. konularda tercih soruları ortaya çıkacaktır. Bu açıdan anarko komünistlerin bahsettiği intifa ve armağan ekonomileri de ‘‘nesnel’’ malzeme bolluğunu varsaydıkları ölçüde komünist nirvana efsanesine aittirler.

Diğer nedenlere ek olarak bu da gösterir ki, önerilen sistem řu anda özgürlük dünyasına nasıl girebileceğimiz konusunda gerçekçi bir model sunar, efsanevi kıtlık sonrası toplumda değil.

Anarşist Kütüphane

Takis Fotopoulos
Ekonomik Demokrasi
Anarşist Ekonomi Tartışmaları (3)
31.05.2016

Çeviri: Özgür Oktay - Bu yazı Meydan Gazetesi'nin 10. sayısında yayımlanmıştır.
Orijinal metnin yapay pazarlar ile ilgili bölümü çeviri yazısına dahil edilmemiştir.

tr.anarchistlibraries.net